

TAMO GDE SU NEKAD KOPALI KREDU

Precizna uputstva koja sam mu dala bila su namenjena više meni nego njemu sâmom. Postala sam toga svesna dok sam ih pažljivo zapisivala na listu papira, istrgnutom iz sveske za obračunske troškove. Sedela sam u pomoćnoj prostoriji iz koje su vrata vodila pravo u njegovu kancelariju. Kada sam, sa listom ispisanog papira, ušla u sobu u kojoj je on sedeo, postidela sam se svog postupka. Mislim da sam, u trenutku u kojem sam mu pružila papir, pocrvenela i verujem da je on to primetio.

#

Iako sam znao da ona neće biti tamo, odvezao sam se biciklom na jezero odmah nakon posla. Svratio sam do stana samo na kratko, da ostavim tašnu.

#

Iako sam mu, samo nekoliko trenutaka pre toga, detaljno objasnila gde se jezero nalazi, i kojim putem može najlakše da stigne do tamo, nisam bila sasvim sigurna da me je u potpunosti razumeo. Dok sam govorila, on je klimao glavom i smešio se, a meni se činilo da bih svakog trenutka mogla da potonem u njegov pogled i nestanem u njegovim očima. Dlanovi su mi se znojili, ja sam se vrpoljila na stolici, naizmenično mu se primičući i odmičući i, kad sam pošla u drugu sobu, zaboravila sam da isključim kompjuter. Izvesna živahnost u pokretima i vedrina u glasu, za koje mi mnogi kažu da me krasi u obavljanju svakodnevnih poslova i komunikaciji s ljudima, sada su mi, mislila sam, pomogle da sakrijem razlog zbog kojeg sam iznenada ustala i otišla iz njegove kancelarije. Znam da on nije ništa primetio, jer bi inače rekao kako nema potrebe da išta zapisujem. Ali ja sam toliko želela da on dođe na jezero, iako sam znala da ja neću biti tamo, i, u tom trenutku možda i više od toga, da mu pružim taj list papira i ugledam ga u njegovoj ruci koja se pruža prema mojoj sopstvenoj.

#

Uputstva koja mi je dala zaista su bila precizna: sve što je trebalo da uradim, bilo je da ih sledim. Zaustavivši bicikl na ivici jezera, koje je je ležalo sasvim skriveno, zaštićeno i oivičeno rubom šume i niskog rastinja, začudio sam se kako pre nisam uspevao da sâm pronađem ovo mesto, o kome je ona sa oduševljenjem nekoliko puta pričala dok smo, pijujući kafu i jedući kolače, sedeli u čajnoj kuhinji firme u kojoj smo oboje radili. Mora biti da me je zbunio uzan, gotovo neprimetan prolaz u žbunju i okolnom rastinju, koji je od asfaltirane biciklističke staze vodio pravo na jezero.

Mesto je bilo skoro pusto. Na sâmom ulazu u šumom i šibljem ograđen prostor male gradske oaze (što je bila prva reč koja mi je pala na pamet kada sam ga ugledao), kod prvog ispusta, gde se jezero blago nasukavalo na zaravnjen, travom obrastao komad zemlje i gde je ono, po svemu sudeći, bilo najpliće, neka žena s kupaćom kapom na glavi plivala je tiho, sekući tamnu, uljanu površinu vode malim i pravilnim zamasima ruku, ne zaranjujući glavu u vodu. Nešto dalje, uska staza koja je oivičavala jezero i protezala se sve do na suprotnu stranu, gde su se hridi od krede strmoglavo obrušavale i utapale u jezeru, širila se odjednom, stvarajući prostor za, na jednoj strani, usko molo i, na drugoj, travnatu zaravan, malčice uzdignutu od zemljane staze, sa drvenom klupom u svom centru. Molo je očito predstavljalo središnje mesto kupališta i tu su se, zamišljao sam, leti dečaci bacali naglavce u vodu dok bi se devojčice kikotale, kvaseći noge i mlatarajući njima u naizmenice tamno i svetlozelenoj vodi. Na pustom molu sada je stajalo samo dvoje ljudi i tiho razgovaralo. Nisam mogao da razaznam o čemu su govorili, njihove reči bile su tihe i do mene su dopirale utapajući se u još tiši žubor vode. Klupa je bila prazna.

Čitavo kupalište ležalo je, tako, samo na jednoj strani jezera, ovoj na kojoj sam ja sada polako vozio bicikl, osvrćući se unaokolo, ispitujući mesto, ali pogledom tražeći nju. Znao sam, međutim, da ona neće biti tamo.

Leto je bilo na izmaku, ali tog kasnog septembarskog popodeva, kada sam se prvi put od kako sam se doselio u ovaj grad dovezao biciklom na jezero, sunčevi zraci bili su još uvek topli, premda im je godišnje doba na izmaku oduzelo mnogo od njihove žarke oštine. Veče i sunčev zalazak bili su još uvek daleko, a ja nisam imao šta da radim. Legao sam na klupu i podvio ruke pod glavu; posle dugog dana težina mog tela pretvorila se ubrzo u omamljujući umor i ja napokon sklopih oči. Sunčeva toplina razlivala se po mom licu, dok sam ja osluškivao udaljene glasove. Monotoni ritam kasnog popodneva na obali mirnog gradskog jezera narušavali su jedino koraci retkih šetača. Kad bih ih začuo, podizao bih samo glavu i otvarao oči, očekujući da ugledam nju. Ona se, međutim, nije pojavila.

Posle otprilike pola sata, najviše sat, ustao sam i odvezao se biciklom na suprotnu stranu jezera, onu gde su hridi od krede pod gotovo pravim uglom zaranjale u tamnozelenu vodu. Do tamo je vodio veoma uzan zemljani puteljak i ja sam morao da sidem s bicikla, kako bih se popeo uz strmu i neravnu stazu. Kada sam došao do zaravni na vrhu jedne hridine, pronašao sam tamo klupu sa naslonom i drvenim stolom, seo i zapalio cigaretu. Dok sam pušio posmatrao sam odozgo čitavo kupalište i tihu površinu jezera. Još uvek sam se pomalo nadao da bi ona iznenada mogla da se pojavi i da ću je ugledati sa mesta na kojem sam sedeo, budući da sam odatle imao pregled nad čitavim kupalištem. U daljini, zemljanom stazom kojom sam nešto pre vozio bicikl, prošla je sada grupa devojčica, glasno se kikoćući i zadirkujući jedna drugu. Dvoje ljudi koje sam ugledao na molu odavno je otišlo. U daljini nije bilo više ni jednog šetača. Tada sam ustao i pošao kući.

Na povratku, pred sâm sumrak, na izlazu iz kupališta zatekao sam porodicu koja se spremala da gnjura. Majka je već bila ušla u vodu i zaplivala kratkim, odsečnim zamasi- ma, ubrzo nestavši pod njenom površinom. Otac je još uvek stajao do kolena u vodi, hrabreći dvoje dece, dečaka i devojčicu. Malo zatim i on se, zajedno s njima, otisnu pod staklastu površinu jezera. Nekoliko dugih trenutaka sve što sam mogao da ugledam bilo

je samo mnoštvo mehura na blago namreškanoj površini sada već gotovo crnog jezera. Prizor je ličio na scenu iz filma u kojoj se neko davi, dok je gledaocima dato da vide samo vazdušne mehure na površini i blago strujanje, komešanje vode koje dopire negde iz njene dubine, svedočeci o uzaludnoj borbi davljenika da se dočepa vazduha i spasonosne površine vode. Ovog puta, međutim, komešanje i neobično strujanje svedočilo je o tome da se negde u dubinama jezera odvijala ronilačka aktivnost. Uskoro se očeva glava pojavi nad vodom. Uzviknuo je nešto, nisam uspeo da razaberem šta, jer ja sam u tom trenutku već bio daleko od njih, zaklonjen granjem i žbunjem na izlazu iz kupališta. Verovatno je dozivao decu: glas mu je bio jasan i razdragan. Majka je, po svemu sudeći, i dalje gnjurala. Nisam se okrenuo i sačekao da vidim razvoj događaja, koji me je, uostalom, još jednom podsetio na devojkicu s posla, kao i na naš razgovor tog prepodneva, tako da mi se javi čudna ideja da bi i ona mogla biti tamo, zajedno sa ronilačkom porodicom, pod vodom ili skrivena u okolnom rastinju, navlačeći gnjuračko odelo. Ideja je bila nestvarna i smešna, i ja se uputih pravo kući.

#

Svakog puta kada bih ušla u sobu u kojoj je majka ležala, ponadala bih se – ne – pože-lela bih da je ne zateknem tamo. Želela sam da nestane, da umre, da je više nikada ne ugledam kako leži tamo, u svojoj sobi, skoro nepomično, danima, nedeljama, mesecima. Jednog dana – noći, bolje rečeno – majka je samo izašla, dogodilo se to dok je ležala u bolnici, i bacila se u jezero. Zamišljala sam često kako se tamna voda sklopila nad njom.

Ispričala sam mu ovo mnogo kasnije, kad nas je on već redovno posećivao, donoseći svakog puta flašu vina za nas dvoje, a sok ili kokice za moju kćerku. I mi smo odlazile njemu u posete, živio je blizu nas, u svetlom, velikom stanu iz kojeg su se baštenska vrata otvarala na mali travnjak. Pozivao nas je na ručak ili večeru, ponekad sam kovala ja, i uvek bila napeta, pitajući se hoće li mu se dopasti ono što sam bila spremila. Kad bismo završili s jelom, izlazili smo na obližnje igralište i posmatrali moju kćerku kako skače sa plastičnog tobogana i penje se po ljuljaškama, drvenim merdevinama i drugim raznovrsnim spravama, koje su ležale porinute u pesak. Ponekad bismo samo šetali unao-kolo, moja kćerka je neprestano pričala, a on se trudio da odgovara, ponekad ju je malo zadirkivao i ona se onda dugo kikota. Moja kćerka ga je, tako reći, zavolela od onog trenutka kad ga je prvi put srela, jednog predvečerja, na uskoj zemljanoj stazi koja oivičava jezero, gde smo se ona i ja kupali svakog leta. Ja sam se smešila dok su njih dvoje zadirkivali jedno drugo, mnogo puta osetila sam toplinu sigurnosti u njegovom prisustvu i često bih pomislila kako je sladak i svakog puta kad bih to pomislila, pože-lela bih da ga dodirnem.

Ponekad bih pože-lela da on dodirne mene, i onda bih se uplašila ove pomisli i samo želela da se drži podalje. Imao je čudnovatu moć – i ja ne znam da li je on toga bio svestan – moć da me obavije svojim osmehom i pogledom, tako da je meni preostajalo samo da se smešim, pretrnula, obuzeta slatkim malaksalošću.

A onda je počeo da mi piše. Kratka pisma – poruke pune poezije i romantičnih misli. Nekad samo svoja razmišljanja, duboka, tamna, ali i čudnovato optimistična. Ponekad

mi je u onome što mi je slao samo saopštavao kako sam vešta i pametna, brza i marljiva, koliko mu moje prisustvo znači na poslu, a posete, moja blizina, u privatnom životu. Često bih, naravno, pomislila da preteruje, ali mi je isto tako bilo drago zbog svega o čemu je pisao. A kome ne bi? Pisao je lepo i toplo, izgledalo je da mu je bilo stalo do mene, niko mi pre nije tako pisao, čak ni majka iz bolnice, i mnogo puta pogađao me je pravo u srce. Skoro nikada nisam umela da mu odgovorim. On je, međutim, uvek govorio da ne očekuje odgovor: voleo je samo da zna kako sme da mi piše.

Jednom mi je poslao ovakvu poruku: „Crvena boja tvoje bluze zauvek je usekla svoj trag u mom sećanju. Crveno je boja tvoje topline, crveno je boja tvog srca, crveno je otisak naših želja na površini naših života. Crveno ti pristaje kao što rukavica pristaje ruci koja je nosi, ono ti pristaje kao što dečji smeh pristaje i otkriva detinju radost. Crveno je boja krede kojom otkucaji tvog srca ispisuju trag sopstvenog postojanja“.

Pretrnula sam kad sam ovo pročitala.

#

Tog prepodneva ispričala mi je kako su ona i njena kćerka tamo proveli skoro čitavo leto.

„Odlazili bismo na jezero skoro svakog dana, rano ujutro, i kupali se do u kasno popodne“, rekla mi je onog istog dana kad sam se biciklom prvi put odvezao do kupališta. „To je najlepše što postoji u čitavom gradu, mala vodena oaza, oivičena šumom, nevidljiva za oči slučajnih prolaznika. Da li si bio tamo?“

Odmahnuo sam glavom. „Ne, nikada“, rekoh.

„Nekada su tamo kopali kedu i naišli na vodu. Onda je ona polako preplavila čitavo to mesto, pa su naposljetku odlučili da od njega naprave gradsko kupalište. Ako budeš poželeo da se okupaš, drži se obale i ne udaljavaj se mnogo od nje, jer malo dalje jezero je zaista duboko i podvodne struje čine ga veoma opasnim. Jedan mladić se tamo udavio prošlog leta.“

„Moja kćerka i ja smo tamo provele skoro celo leto. Pre toga otputovala sam sama na kratko u posetu prijateljici na Malti, koja tamo radi kao instruktor ronjenja. Tako da sam, sasvim neočekivano, naučila da gnjuram. Pohađala sam samo početni kurs, posle kojeg dobiješ dozvolu za ronjenje do najviše dva metra pod vodom. Ali, ne verujem da ću to ponovo probati. A i kada bih? Desilo se ovo sasvim slučajno, nisam imala šta posebno da radim, pa je moja drugarica iznenada predložila to sa ronjenjem. I, eto, tako sam naučila da malo gnjuram, premda ne znam zašto bi ovo moglo da mi zatreba. Gde ti stanuješ?“

Kazah joj.

„Onda je to sasvim jednostavno“, reče ona. „Evo kako najlakše možeš da stigneš do tamo, ako ćeš biciklom“. I tada mi precizno objasni kojim putem da vozim i gde da skrenem sa biciklističke staze.

#

Mora biti da mu je ono popodne, kada smo sedeli na suncem obasjanoj klupi u dvorištu jednog od gradskih restorana i pili naizmenice pivo i crno vino, značilo mnogo. Sledećeg dana počeo je da me zove „Sunny“ i „Shiney“, a onda i da mi šalje pisma i poruke, prvo krajnje suzdržane i skoro sasvim uobičajenog sadržaja za nekog koga čovek još ne poznaje dovoljno dobro, kasnije sve otvorenije i poetičnije, ali nikada odviše direktne. Moram priznati da je imao ukusa, ali i da je, ponekad, prelazio onu granicu koju ja još uvek nisam želela da pređemo, ako sam uopšte želela da je ikada pređemo. Nekada mi je, međutim, bilo teško da protumačim šta njegova pisma znače i šta on, u stvari, hoće. U svakom slučaju, od njih me je obuzimala čudna mešavina nelagodnosti, zadovoljstva i znatiželje. A onda sam se, jednog dana, preplašila.

#

Prvog puta dočekala me je zajedno sa svojom kćerkom na uskoj zemljanoj stazi koja oivičava jezero. Bila je odevena nemarno, kao da našem prvom susretu nije htela da prida nikakav poseban značaj. Ipak, odeća u kojoj je, kako se činilo, provela ceo dan i koju nije promenila radi mog dolaska isticala je samo još više njenu figuru blago zaobljenih bokova i malih grudi. Punačke ruke belasale su joj se u sumraku, dok je, smešeći se, koračala prema meni. Kasnije, u njenom stanu, jeli smo za niskim stolom u dnevnoj sobi dok je njena kćerka gledala televiziju i često nam skretala pažnju na događaje na filmu. Otišao sam rano, a srce mi je bubnjalo u ušima. Bio sam umoran, ali i ponesen razdraganošću kakvu dugo nisam osetio i u krevet sam otišao kasno. Sećam se da sam mislio kako još uvek ima nade i da događaji u mom životu imaju svoj sopstveni život i smisao. Uvek sam, uostalom, bio sklon da sve što mi se događa posmatram kroz prizmu sudbine i vidim u rukama neke više, moćnije volje i autoriteta. Te noći ona mi je pisala dugo i toplo, i ja sam zamišljao kako joj se lice zari u tami, pramenovi kose padaju preko bledog, lako zaobljenog čela, a prsti hitro ispisuju slova, ne dozvoljavajući joj da se predomisli.

#

Preko dana, na poslu, uvek sam se osećala zbunjeno kad bi mi se on približio. Poginjala bih glavu i crvenela, želeći da on nikad ne izađe iz sobe u kojoj smo sedeli. Najviše sam, međutim, volela kad bismo na nekom projektu radili zajedno. Tada mi se pružala prilika da ga dodirnem, hitro, ovlaš, tako da niko, pa – nadala sam se – ni on, ništa ne primeti i mom činu ne prida nikakvo značenje. Nisam, rečju, smela da mu dozvolim da mi se približi suviše brzo. Ah, koja devojka nije iskusila kako to izgleda! A onda sam se jednog dana, večeri, bolje reći, leto je bilo već sasvim na izmaku i dani su postali vidno kraći, na smrt preplašila. Bilo je to kao da zaranjam duboko pod vodu. Sve, naizgled, teče po planu: noge i ruke me svojim snažnim, pravilnim zamasima nose sve dublje i dublje, pritisak vode nada mnom jača, a svetlost se polako pretvara u sve hladniju tamu dubine. Odjednom, primećujem da više ne mogu nagore. Ne znam šta se to dogodilo, samo osećam da mi

otežala vodena masa nada mnom ne da natrag. Gledam svetlozelenu površinu jezera kroz koju dopiru sve slabiji sunčevi zraci, skoro da bih mogla da je dodirnem rukom dok me podvodna struja vuče svojom ledenom snagom nadole, tako da moje sopstvene snage više ne mogu da joj se odupru. Upotrebljavajući sada i poslednju snagu, uzaludno zamahujem rukama i nogama kojima se širi nepodnošljiv bol, ali u mislima već slutim onaj trenutak u kome prestajem da se odupirem i počinjem da tonem beznadežno: olakšanje predaje, ali i stid poraza, koji se konačno pretvara u užasan strah od smrti.

#

Zagrlila me je samo ovlaš, ali je glavu položila na moje grudi, pritisnuvši je tamo nežno, tako da sam ja pomislio kako želi da utone pod moj džemper, dodirne mi kožu i grudnu kost, i onda nastavi dalje, dublje, unutra, u toplu tamu mog grudnog koša, da bi tamo zauvek ostala. Moje grudi su se lagano kretale u ritmu disanja napred–nazad, gore–dole, dok nas je čutljivi mesec, okružen nemim zvezdama, te večeri posmatrao odozgo. Mislim da sam malo zatim položio bradu na njenu glavu. Ovlaš i samo nakratko, jer ona se polako izmakla, rekavši:

„Hvala ti za ovo veče. Bilo je zaista divno.“

„Da“, kazah. „Nema na čemu. Vidimo se uskoro.“

Kćerka ju je čekala, uspravljena na biciklu.

Odvezli su se pravo u noć i ona mi je dugo mahala jednom rukom, drugom upravljajući biciklom, osvrnuvši se nekoliko puta. Poželeo sam da se vrati, ali ne znam šta bih joj rekao i da li bih se usudio da usne prislonim na njene.

#

Dugo ležeći budna te noći, napeto sam osluškivala kišu koja je dobovala po krovu kuće i baštenskom stolu napolju. Zaboravila sam da unesem veš koji sam u bašti bila obesila tog popodneva, pre nego što smo pošle u posetu njemu. Sada je već bilo previše kasno da ustanem i pokupim rublje. Ionako je bilo sasvim mokro. Ležala sam dok je moja kćerka kraj mene duboko disala u snu i mislila kako sam, pre nego što sam mu se i približila, već počela da se udaljujem. Vraćam svom detetu i postojanom redu kuće u kojoj sam tačno znala raspored svih stvari: naše odeće, detinjih igračaka, toaletnog pribora, kuhinjskog posuđa, jednom rečju: svega. Onda pomislih da bi bilo kudikamo lakše da je on, onog sunčanog poslepodneva kada smo sedeli u restoranu i pili naizmenice pivo i crno vino, na rastanku položio svoju šaku na moje rame, obraz ili dojku, šta znam, bilo gde, umesto što je, kao i uvek, samo ovlaš mahnuo rukom, poželevši mi prijatno veče i rekavši kako se nada da ćemo se uskoro ponovo videti. U jednom trenutku, dok smo sedeli na suncem obasjanoj klupi, on je pružio svoju ruku ka mom licu. Osetivši njenu blagu toplinu, pomislila sam kako će je on sada spustiti na moj obraz i žmirnula sam nekoliko puta. On, međutim, dotače prstima samo pramen moje kose i blago ga zadenu iza mog uha. Onda počeh da razmišljam o tome kako bi bilo bolje da nikada nismo izašli zajedno ili da ga nikad nisam pozvala i otišla mu u posetu. Zatim pomislih ponovo na njegove ruke

i njegov osmeh i zamislih kako se nadvija nad moje telo, a nešto kasnije i prodire u mene. Dok me je njegova toplina ispunjavala iznutra i hitro se širila uz bokove, preplavljujući mi grudi i naposletku vrat i lice, ja konačno pomislih na sve koje sam imala pre njega. Pojavili su se iznenada, iz tame mog sećanja, i stali da nas posmatraju u mraku spavaće sobe, dok smo on i ja po prvi put vodili ljubav. Jesen je bila na pragu, zupčanici njene tužne mašinerije bili su stavljeni u pogon, dani su postajali sve kraći i ja sam već slutila zimu, njene kratke i mračne dane koji donose dnevnu malaksalost i večernji umor, beznadežno dubok i širok, umor koga san ne može da odagna. Ali nisu zima i umor bili ono što me je trglo iz slatke omamljenosti njegovim pogledom i rukama koje sam ponekad mogla da ugledam na svojim bokovima i grudima, sigurnosti tih lepih ruku i virova njegovih reči. Bio je to iznenađan strah.

Uporno sam očekivala neki znak, znak koji bi mi rekao da nije sve uzalud, da iza tame njegovih očiju u sumrak onog dana kad smo se po poslednji put rastali ne vrebajuća smrt, već da ispod nje počiva novi život. Toliko puta sam samu sebe hrabrila, ali mislim da sam svu snagu koju sam ikada imala dala svojoj kćerki. Volela sam da sedim zavaljena u njegovoj sofi, sa rukom prebačenom preko naslona i nogu podignutih na pleteni tabure, maštajući o tome kako mi prilazi, polaže svoju ruku na moje rame i, napokon, grudi, što, međutim, nisam smela ili mogla da dopustim. Mnogo sam puta pala u san zamišljajući kako se šetamo uz jezero koje sam toliko volela, ali i plašila ga se istovremeno, pred večer, u sumrak, kad i poslednji kupači odu, a tama počne da se navlači nad vodu i stazu koja vodi uz samu obalu, tako da mesto postane gotovo negostoljubivo za okasnele šetače, za sve osim za nas dvoje.

Ispod površine njegovog pogleda, mogla je, dakle, da počiva i sama smrt. Dobro sam poznavala onaj trenutak u kojem se prekida život i započinje još jedna smrt, trenutak posle koga više nema povratka sve dok se ona opet ne iskuša, a ja više nisam imala snage da – da tako kažem – obnavljam svoj život. Ležala sam zato tiho u tami, misleći na njega, grleći ga i razmičući noge u mislima, svijajući ruke oko njegovih leđa i tiho stenjući pod toplinom njegovog tela i daha, sve dok on konačno ne klonu na krevet pored mene. Zнала sam da je to kraj i premda sam mu se smešila kroz tamnu i toplu koprenu mraka, moje oči – da je samo mogao da ih ugleda – ne bi mu rekle ništa, jer je ispod spuštenih kapaka bilo mesta samo za prazninu i odlazak.

#

Dok sam bio mlad zaljubljavao sam se lako i brzo. Bilo je potrebno da me neka devojka samo pogleda i uputi nekoliko toplih, u mojim očima značajnih reči, pa da počnem da maštam. U svojoj mašti gradio bih duboke i svetle predstave o neprolaznoj ljubavi koja se proteže do u beskraj i mistično prepliće sa još dubljim razumevanjem dveju srodnih duša, da bi se konačno pretočila u njihovo nerazdvojivo jedinstvo, prožimajući ih idejom o besmrtnosti. Ne znam da li je besmrtnost bila cilj kome bi čovek trebalo da teži, ali znam da je ona bila jedino što je ukidalo strah. Kasnije u životu postao sam malo konkretniji i počeo slepo da verujem u srce kao rudnik ljudske energije. Kad me je moja prva žena napustila, bio sam samo razumno ljut na okolnosti koje su dovele do našeg razilaska,

prebacujući kako njenom tako i mom sopstvenom razumu to što nije uspeo da nas odbrani od zamršenih stranputica i skrivenih zamki zajedničkog života. Ali, još uvek sam slepo verovao u srce koje će i ovog puta preskočiti preponu poraza i još jednom zakucati ritmom ljubavi. Sećam se da sam sedeo sam u svom stanu, opijajući se do duboko u noć i maštajući o srodnoj duši žene koja bi morala da se kad-tad opet pojavi u mom životu. I ona se pojavila. Relativno brzo i sasvim neočekivano, ali ljubav je negde na svom putu do mog srca posrnula i izdala me. Gledao sam lepo telo moje druge žene i milovao joj glatku, meku kožu, upijao se u njene svetloplave oči i tonuo u njenu vrelu utrobu dok sam se istovremeno osvrtao, ne bih li ugledao sâmu ljubav. Ona, međutim, nikada nije došla, a njeno mesto zauzeo je vremenom strah od samoće koji je, sa svoje strane, moje ranije predstave o beskrajnoj ljubavi zamenio osećanjem gole potrebe za ljudskim bićem u mojoj blizini. Pojavu devojke s posla protumačio sam, zato, kao još jedan pokušaj sudbine da me izruči tako željenom zaboravu ljubavi u kome bih se, nakon toliko godina, ponovo utopio.

Ruku na srce, devojka s posla podsetila me je svojim likom, govorom i ponašanjem na jednu davnašnju, neostvarenu ljubav i u ovoj činjenici prepoznao sam – kako se to već kaže – prst sudbine. Dva teška pitanja stajala su i dalje preda mnom: „Da li ću opet moći da volim?“ i „Koliko puta čovek može da voli?“ Ispitujući energiju sopstvenog srca, počeo sam da pišem devojci s posla, što je, pak, doprinelo mojoj egzaltiranosti u vezi sa očekivanjem znakova ljubavi. A onda se, pre nego što je i započelo, sve završilo devojčini odbijanjem.

#

Odbila sam ga, verujem, nežno. Mogla sam to da učinim na mnogo drugih načina. Kao što sam to uradila sa svima pre njega. Ali on je bio drugačiji. Nisam, doduše, uspela da procenim da li se bio zaljubio u mene ili je samo pokušavao da obnovi svoju prošlost na – da tako kažem – izvoru mog srca. Ono što on, međutim, nije znao bilo je da moje srce nije pripadalo samo meni. Imala sam dete i bila zaokupljena osvajanjem budućnosti. „Koliko puta u ovom životu možemo da volimo?“, pitala sam često sâmu sebe. A onda sam to isto upitala njega, dok smo se jedne večeri šetali uz jezero.

„Šta misliš, da li čovek može da voli više puta u svom životu, i, ako može, da li je to onda sa nesmanjenom strašću?“

Odgovorio mi je potvrdno, rekavši da nam je ljubav data rođenjem, unapred, tako se izrazio, i stoga nepromenljiva i nepotrošiva, a da je predmet naše ljubavi ono što je podložno promeni.

„Srce je neiscrpan rudnik ljubavi“, rekao je. „Dok god je živo.“

Svetlost rane večeri polako se utapala u senke nastupajuće noći. Dolazak noći nago-vestila je nagla promena blagog večernjeg povetarca u prohladni jesenji vetar koji je iznenada namreškao površinu jezera. Na tu promenu jezero se oglasi šumom svojih talasa i odblesak sunca, kako mi se učini, iščeznu sa njegove površine u istom trenutku u kojem sjaj očiju mog saputnika utonu u senku njegovog lica. Tada iznenada pomislih na svoju majku koja više nikada neće biti sa mnom. Pomislih zatim na moje školske drugove koji

su je toliko voleli zato što im je ona, uvek se smešeci, dopuštala sve, i na trenutak se setih stida sa kojim sam ulazila u njenu sobu. Osetih kako crvenim u polutami jesenje večeri i skrenuh pogled ka njemu, očekujući da ponovo ugledam sjaj u njegovim očima. U njima se, međutim, odrazi samo površina sada već sasvim tamnog jezera u kojem se, pre toliko godina, utopila moja majka. Osetih užasan strah i nemo rekoh: „Ne.“ I onda, još jednom, samo ovog puta odlučnije, u sebi ponovih to ne: „Ne.“